

Stasjonen

- STEDETS PULS

Byggingen av Norges første jernbane fra Kristiania til Eidsvoll var den til da største samferdselsatsingen i landet.

Den åpnet i 1854, og et viktig argument for etableringen av banen var å forenkle varetransporten mellom Minnesund og Kristiania.

Stoppstedet ved gården Trøgstad i Ullensaker fikk en stasjonsbygning tegnet i sveitserstil, supplert med et pakkkhus for lagring av gods, vanntårn, stasjonsmesterbolig og tilhørende utedo. Da banen ble åpnet i 1854 var det lite bebyggelse i området rundt. Stasjonen ble imidlertid raskt et knutepunkt for reisende og for transport av varer, noe som førte til framveksten av både industri, kaféer og hotell.

I 1904 brant den gamle stasjonsbygning. Tettstedet hadde endret både karakter og navn siden den ble bygget. Navnet var nå Jessum, og det hadde vokst opp et blomstrende tettsted. Arbeidet med å få bygget en ny stasjon startet raskt – men denne gangen var det ikke nok med en beskjeden liten trebygning. I konkurranse med

Herrredshuset, bygd tre år tidligere, skulle den nye stasjonen bli det viktigste signalbygget på Jessheim. En av de heteste arkitektene den gang, Henrik Bull, sto for tegningene til den nye stasjonsbygningen. Bak seg hadde han da tegningen av Nationalteateret, Regjeringsbygningen (Finansdepartementet) og Historisk museum. Jessheim stasjon ble tegnet som en tysk middelalderborg i tegl, med klart preg av jugendstil. Det ble også gjort

endringer rundt stasjonen, bl.a med å flytte pakkkhuset over på andre siden og anlegge et spor til. Foran stasjonsbygningen ble det anlagt en stor park, med almesthus, grusganger og victoriansk stil.

Stasjonen ble tettstedets puls – perrongene arena for avskjeder og velkomster, og plassen man kunne kikke på nykomne. Varer til Oslo gikk via stasjonen – materialer fra saga, tekstiler fra ullvarefabrikken Gardermoen og butikkene på Jessheim kom med toget fra storbyen og ble lastet av her. Kolonialvarer, spennende tekstiler og det nye serviset til familien i Doktorgården. Før bilen var "Trainet" den viktigste koblingen til verden utenfor.

Foto til venstre: Ankommande tog fra Oslo, ventende passasjerer foran den nye stasjonen. Foto: Udalert posikort fra Mittet

Foto under: Lars Julseth på Jessheim stasjon etter hjemkomsten fra Tyskland. Olauv rett til venstre for sin far, med ansiktet mot kamera. Foto: Lars Bry Eier, Martin Korslund

Hjemkomsten

Olauv Julseth er spent der hun står på stasjonen og venter på far. Det er en fin vårdag i 1945, Olauv er 16 år. Spenningen har hun og familien hatt i kroppen siden morgenen 16. august - 43 da tyske soldater omkringte huset hjemme i Kisa klokka 04 om morgenen, og plutselig sto opp på soverommet. Lars Julseth hadde deltatt i illegalt motstandsarbeid, men ble ført i fangenskap i militær uniform. Olauv husker godt farens ranke rygg når han ble ført bort, mellom to tyske soldater. De var duknakkede, kroppspråket viste tydelig at de var slitne og ikke stolte av jobben. En av de andre soldatene viste omsorg for Olauv og hennes bror. På veien ut stoppet han i døra, snudde seg og sa lavt: "Dein Vater kommt zurück". Og han fikk rett. Denne moidagen skulle han komme hjem, tilbake fra to års fangenskap i Tyskland.

Det tyske nærværet var stort på Jessheim under andre verdenskrig. Jessheimleiren rommet mange soldater og satte sitt tydelige preg på tettstedet. Tyskerne hadde siden 1940 bygd opp en flyplass på Gardermoen, stasjonert store panserstyrker på Trandum og bygget en leir rundt arsenalet på Hauerseter. Jessheim var også da et trafikknutepunkt, med hovedvegen nordover, toget og den nye flyplassen. Dette gjorde at uniformerte og sivile tyskere til enhver tid var synlige i hverdagen.

Det var store spenninger i landet i ukene etter frigjøringen. Lars Julseth var blant de heldige som kom hjem fra Tyskland. Det hadde sittet i 100 norske offiserer i fangenskap i Tyskland, Lars var med den første båten som kom hjem, men de fikk ingen heltemottakelse. Samme dagen skrev Osloavisene at fangenskapet nærmest hadde vært et luksuvsopphold, noe som var svært langt fra sannheten. De hjemkomne følte dette var en stor urett, en følelse mange av de levde med resten av livet. Lars forlot båten og de andre på brygga i Oslo. Han fikk kontakt med Olauvs bror i Oslo, sammen dro de med toget til Jessheim. Olauv var den i huset som kunne møte ham på stasjonen – men ville hun rekke fram i tide? De få bilene som var i bygdga var vanskelige å få tak på, og sykkelene ville bli for treng. Men en ordning ble det: Olauvs onkel Victor Westgård hadde bil gjennom sin jobb i Kisa elektrisitetslag. De nådde fram i tide – Lars Julseth ble tatt i mot av representanter for motstandsbevegelsen, av venner, av familie og av Olauv. I god behold, men med opplevelser bak seg han aldri skulle glemme.

Inngangen til Jessheimleiren i Leirvegen, opp mot dagens Lykkebo. Foto tatt rett etter frigjøringen. Russiske krigsfanger har heget opp den russiske teksten og bilde av Stalin. Foto: Akershusmuseet

Jessheim stasjon

- Åpnet 1908
- Tegnet av Henrik Bull
- Fredet
- Har vært i bruk som stasjonsbygning med bolig til overmattning for fyrbøter og lokførere
- Har rommet jernbanekontorere, leilighet, postkontor, kafé, butikk og restaurant